

«ՀԱՍՏԱՏՈՒՄ ԵՄ»

Երևանի պետական համալսարանի
գիտական հարցերի գծով պրոռեկտոր

Ռ.Բարխուդարյան

26 հունիս 2026թ.

ԿԱՐԾԻՔ

առաջատար կազմակերպության

Թագուհի Սլավիկի Չափանյանի «Բյուջերային ծախսային քաղաքականության ազդեցությունը ՀՀ տնտեսական աճի վրա» թեմայով ատենախոսության վերաբերյալ՝ ներկայացված Ը.00.02- «Տնտեսության, նրա ոլորտների տնտեսագիտություն և կառավարում» մասնագիտությամբ տնտեսագիտության թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման համար

Ատենախոսությունը քննարկվել է Երևանի պետական համալսարանի տնտեսագիտության և կառավարման ֆակուլտետի «Կառավարման և գործարարության» ամբիոնի 24.06.2026թ. կայացած նիստում (արձանագրություն թիվ 14):

Քննարկմանը մասնակցում էին «Կառավարման և գործարարության» ամբիոնի վարիչ, տ.գ.թ., դոցենտ Ա.Հ. Հակոբջանյանը, ֆակուլտետի դեկան, տ.գ.թ., դոցենտ Կ.Գ. Խաչատրյանը, տ.գ.դ., պրոֆեսոր Հ.Լ. Սարգսյանը, տ.գ.դ., պրոֆեսոր Վ.Գ. Աբրահամյանը, տ.գ.դ., պրոֆեսոր Գ.Ի. Վարդանյանը, տ.գ.թ., պրոֆեսոր Ա.Ս. Սարիբեկյանը, տեխ.գ.թ., դոցենտ Հ.Վ. Չաքոյանը, տ.գ.թ., դոցենտ Վ.Ս. Ալեքսանյանը, տ.գ.թ., դոցենտ Ն.Ն. Խաչատրյանը, տ.գ.թ., դոցենտ Կ.Ն. Ասրյանը, տ.գ.թ., դոցենտ Ա.Ռ. Գալստյանը, տ.գ.թ., դոցենտ Վ.Գ. Գյոզալյանը, տ.գ.թ., ասիստենտ Գ.Ա. Բարխուդարյանը, տ.գ.թ., ասիստենտ Ն.Մ. Սահակյանը և ասիստենտ Ա.Ֆ. Մկրտչյանը:

ԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅԱՆ ԹԵՄԱՅԻ ԱՐԴԻԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Բյուջետային քաղաքականությունը, որպես պետության գործառույթների իրականացման կարևորագույն գործիք, մշտապես գտնվել է տնտեսական վերլուծաբանների և քաղաքականություն մշակողների օրակարգում: Ի թիվս բազմաթիվ նպատակների, այն հետապնդում է նաև մեկ հիմնարար նպատակ՝ տնտեսական աճի խթանում, և հետևաբար այն ունի մեծ դերակատարում ավելի երկար ժամանակահատվածների համար տնտեսական աճի ձեռք բերման գործում:

Ժամանակակից շուկերի պայմաններում էլ ավելի է կարևորվում բյուջետային ծախսային քաղաքականության կարգավորիչ ազդեցության չափի բացահայտումը:

2020թ. կորոնավիրուսի և Լեռնային Ղարաբաղում ռազմական գործողությունների ֆոնին ՀՀ-ում արձանագրվեց ՀՆԱ-ի ծավալների նշանակալից նվազում: Ինչի արդյունքում ՀՀ-ում տնտեսական անկումը կազմեց 7.4%, վերջինս հանգեցրեց ՀՀ պետական բյուջեի ծախսային մասի 16.3% ավելացման:

Միևնույն ժամանակ, այդ ընթացքում մի քանի ուղղությամբ փաստացի պետական ծախսերը գերազանցեցին նախօրոք ծրագրավորված ծախսերի մակարդակին: Մասնավորապես, 30%-ով աճեցին առողջապահության ոլորտի ծախսերը, 26%-ով պաշտպանության ոլորտի ծախսերը, 11%-ով՝ սոցիալական պաշտպանության ոլորտի: Այս կրճատումները իրականացան ինչպես նոր միջոցների օգտագործման, այնպես էլ տարբեր ուղղությունների միջև բաշխման նոր հարաբերակցությունների հաշվին: Սա ևս մեկ անգամ շեշտադրեց պետական ծախսային քաղաքականության դերակատարությունը: Միաժամանակ, դա բխեցրեց հիմնարար քաղաքա-տնտեսական երկընտրանք՝ լրացուցիչ ֆինանսական պահանջների բավարարում պարտքային ռեսուրսների ավելացմամբ, կամ գոյություն ունեցող բյուջետային միջոցների կառուցվածքային վերանայում և ռեսուրսների առավել արդյունավետ վերաբաշխում: Վերջինս պետք է ընդգրկի և՛ ծախսերի մակարդակի, և՛ առանձին ծախսերի տեսակների ներգործության հայտնաբերումը:

Մեր երկրում բյուջետային ծախսերի գործառական դասակարգման առանձին հոդվածների ազդեցությունների համապարփակ վերլուծության բացակայությունն էլ պայմանավորում է նման հետազոտության անհրաժեշտությունը:

Ամփոփելով նշենք, որ հետազոտության թեմայի հրատապությունը հիմնվում է Հայաստանի տնտեսական աճի ձևավորման գործում բյուջետային ծախսային քաղաքականության ներգործության գնահատման, դրա էֆեկտիվության վերլուծության և այդ հենքի վրա ծախսային ուղղությունների լավարկման անհրաժեշտությամբ:

ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ՆՊԱՏԱԿԸ ԵՎ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Ատենախոսության նպատակն է բյուջետային ծախսային քաղաքականության ՀՀ տնտեսական աճի վրա ունեցած ազդեցության գնահատումը և այդ քաղաքականության բարելավման ուղիների բացահայտումը:

Հիմնվելով գլխավոր նպատակի վրա ատենախոսության մեջ առաջ են քաշվել և լուծվել հետևյալ հիմնական խնդիրները՝

- վերլուծել պետական ծախսերի դասակարգման համակարգերը՝ վեր հանելով դրանց ձևավորման մեթոդաբանական հիմքերն ու կիրառական նշանակությունը,
- դիտարկել բյուջետային ծախսային քաղաքականության և տնտեսական աճի փոխառնչության տեսական հայեցակարգերը, ինչպես նաև ամփոփել այս բնագավառում իրականացված էմպիրիկ վերլուծությունների արդյունքները,
- ուսումնասիրել պետական ֆինանսական միջոցների տեղաբաշխման միջազգային փորձը,
- հետազոտել ՀՀ բյուջետային ծախսային քաղաքականությունը բնութագրող հիմնական ցուցանիշների շարժընթացը,
- վերլուծել ՀՀ տնտեսական վերելքը պայմանավորող հիմնական գործոններն ու դրանց փոփոխությունները՝ հիմնված ՀՆԱ-ի ծախսային և արտադրական եղանակներով հաշվարկվող բաղադրիչների վերլուծության վրա,

- չափել ՀՀ պետական ծախսերի և տնտեսական աճի միջև առկա փոխկապվածությունը՝ տնտեսաչափական մոդելավորման գործիքակազմի կիրառմամբ,
- վերհանել ՀՀ պետական բյուջեի ծախսային կառուցվածքի կատարելագործման և օպտիմալացման հնարավորությունները,
- նախանշել ՀՀ բյուջետային ծախսերի կառավարման գործընթացի արդյունավետության բարձրացմանն ուղղված մեխանիզմներն ու գործնական ուղիները:

ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ ԵՎ ՆՈՐՈՒՅԹԸ

Ատենախոսության շրջանակներում իրականացված հետազոտությունների ընթացքում ստացված տեսամեթոդական և կիրառական հիմնական արդյունքները հետևյալն են.

- Կառուցված բազմագործոն ռեգրեսիայի և վեկտորական-ավտոռեգրեսիայի (VAR) մոդելների կիրառմամբ գնահատվել են ՀՀ տնտեսական աճի և բյուջետային ծախսերի աճի փոխադարձ ազդեցությունները, ըստ որոնց կարճաժամկետ ժամանակահատվածում ՀՀ տնտեսական աճն ավելի մեծ դրական ազդեցություն ունի բյուջետային ծախսերի աճի վրա, քան բյուջետային ծախսերի աճը՝ տնտեսական աճի: Միաժամանակ, ընդհանուր բյուջետային ծախսերի մեջ ընթացիկ ծախսերի ազդեցությունը տնտեսական աճի վրա ավելի մեծ է, քան կապիտալ ծախսերի ազդեցությունը:
- ՀՀ տնտեսական աճի վրա ըստ գործառական դասակարգման բյուջետային ծախսերի ազդեցության գնահատման արդյունքում բացահայտվել է, որ տնտեսական աճին առավել մեծ նպաստ են բերում կրթության և առողջապահության վրա կատարվող պետական ծախսերը՝ որպես մարդկային կապիտալի զարգացման հիմնական գործոններ:
- Էմպիրիկ հետազոտության հիման վրա բացահայտվել է ՀՀ գործառական դասակարգման բյուջետային ծախսերի առաջնային ազդեցությունը ՀՀ տնտեսական աճի բաղադրիչների վրա, մասնավորապես, տնտեսական հարաբերություններին ուղղվող ծախսերը դրական են ազդում արտահանման

ծավալների, սոցիալական պաշտպանության ծախսերը՝ վերջնական սպառման, իսկ պաշտպանության ծախսերը՝ ներդրումների աճի վրա:

- Մշակվել է «բյուջետային ծախսերի արդյունավետության գնահատման համաթիվ», որը թույլ է տալիս գնահատել և համեմատել բյուջետային ծրագրերի միջոցառումների արդյունավետությունը՝ դրանց համար սահմանված նպատակների և հատկացված ֆինանսական միջոցների կատարողականի համադրման միջոցով:

ԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ ԵՎ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

Աշխատության կազմված է ներածությունից, երեք գլուխներից, եզրակացություններից ու առաջարկություններից, 118 անուն օգտագործված գրականության ցանկից և 5 հավելվածներից: Ատենախոսության ծավալն առանց հավելվածների կազմում է 157 էջ: Ատենախոսությունը ներառում է 11 աղյուսակ, 43 գծապատկեր:

«**Ներածության**» Ատենախոսության ներածությունում հիմնավորված է թեմայի արդիականությունը, ներկայացված են հետազոտության նպատակները և խնդիրները, ուսումնասիրության տեսական, տեղեկատվական և մեթոդական հիմքերը, ձևակերպված են ստացված գիտական արդյունքները և նորույթը, ինչպես նաև դրանց գիտագործնական նշանակությունը:

Ատենախոսության առաջին՝ **«Բյուջետային քաղաքականության և տնտեսական աճի միջև կապերի տեսամեթոդաբանական հիմնահարցերը»** գլխում, հեղինակը մանրամասն քննարկել է բյուջետային ծախսերի ընդհանուր բնութագիրը և հիմնական ուղղությունները: Ներկայացվել և քննարկվել է բյուջետային ծախսերի դասակարգումը՝ որպես պետական ֆինանսների արդյունավետ, թափանցիկ և հաշվետու կառավարման կարևոր գործիք: Անդրադարձ է կատարվել ծախսերի դասակարգմանը՝ ըստ գործառույթների, տնտեսագիտական բնույթի և ծրագրերի, ընդգծելով, որ նման մոտեցումը կառավարություններին հնարավորություն է տալիս ռեսուրսներն առավել նպատակային բաշխել, վերահսկել բյուջետային քաղաքականության

իրականացումը և բարձրացնել հանրային ծառայությունների արդյունավետությունը: Կատարված ուսումնասիրության արդյունքներով եզրակացվել է, որ լավ կառուցված ծախսային դասակարգման համակարգը նպաստում է տվյալների ավելի արդյունավետ վերլուծությանը, որոշումների հիմնավորված կայացմանը, ինչպես նաև ապահովում է միջազգային համադրելիություն և հաշվետվությունների ստանդարտներին համապատասխանություն:

Հեղինակը մանրամասն արծարծել է երկրի տնտեսության մրցունակության գնահատման մեթոդաբանական հիմնահարցերը: Տեսական և էմպիրիկ գրականության ուսումնասիրությունը թույլ է տալիս եզրահանգել, որ թեև բյուջետային ծախսային քաղաքականության միջոցով տնտեսական աճը խթանելուն ուղղված հետազոտությունները մեծ հետաքրքրություն են ներկայացնում, սակայն դեռևս չկա մեկ միասնական մոտեցում բյուջետային ծախսերի տնտեսական աճի վրա ունեցած ազդեցության և չափի վերաբերյալ: Մանրամասն դիտարկվել են նաև տնտեսական աճի և բյուջետային ծախսերի փոխկապվածության տեսական և մեթոդական հիմքերը: Նշվել է, որ բյուջետային ծախսերի առանձին բաղադրիչների ազդեցությունը տնտեսական աճի վրա տարբեր է և պայմանավորված է տվյալ երկրի տնտեսության կառուցվածքային առանձնահատկություններով: Հայաստանի Հանրապետության դեպքում առանձնահատուկ կարևորություն է ստանում ծախսային քաղաքականության վերանայումն ու օպտիմալացումը, քանի որ առկա հետազոտությունները վկայում են ծախսային բազմարկիչի համեմատաբար ցածր մակարդակի մասին: Սա ցույց է տալիս, որ ծախսերի ներկայիս կառուցվածքը բավարար չափով չի նպաստում տնտեսական ակտիվության խթանմանն ու կայուն աճի ապահովմանը: Ուսումնասիրվել է նաև բյուջետային ծախսերի բաշխման միջազգային փորձը: Արձանագրվել է, որ պետական ծախսերի կառուցվածքն ու ծավալները տարբեր երկրներում էականորեն տարբերվում են՝ պայմանավորված տնտեսական զարգացման մակարդակով, կառավարման համակարգի առանձնահատկություններով, քաղաքական առաջնահերթություններով և ինստիտուցիոնալ կարողություններով:

Ատենախոսության երկրորդ՝ «ՀՀ բյուջետային ծախսային քաղաքականության և տնտեսական աճի փոխազդեցության գնահատումը»

գլխում, հեղինակը վերլուծել է ՀՀ բյուջետային ծախսային գերակայությունները և դրանց սոցիալ-տնտեսական նշանակությունը: Նշվել է, որ համեմատաբար ցածր մակարդակն արտացոլում է կառուցվածքային անհավասարակշռություն, որը կարող է խոչընդոտ հանդիսանալ երկարաժամկետ կայուն զարգացման տեսանկյունից: Այս գլխում վերլուծվել են նաև ՀՀ տնտեսական աճի կառուցվածքային բաղադրիչները: Բացահայտվել են նաև ՀՀ բյուջետային ծախսերի և տնտեսական աճի միջև առկա կապերը՝ տնտեսաչափական մոդելավորման միջոցով: Հայաստանում պետական ծախսերի փոքր բազմարկիչը խոսում է տնտեսական աճի ապահովման գործում ծախսային քաղաքականության փոքր դերի մասին, որը պայմանավորված է մի շարք գործոններով, որոնք չեզոքացնում են պետական ծախսերի բազմարկչի էֆեկտը:

Ատենախոսության երրորդ՝ **«ՀՀ բյուջետային ծախսային քաղաքականության կատարելագործման ուղիները»** գլխում, քննարկվել են բյուջետային ծախսերի կառուցվածքի բարելավման հնարավորությունները: Հայաստանում կապիտալ ծախսերը անվանական ՀՆԱ-ի վրա ունեն համեմատաբար փոքր, սակայն դրական ազդեցություն, ինչը վկայում է, որ նման ներդրումների արդյունքները սովորաբար դրսևորվում են ավելի երկարաժամկետ հատվածում և կախված են մի շարք գործոններից, այդ թվում՝ ծախսերի իրականացման արդյունավետությունից և մակրոտնտեսական միջավայրից: Կապիտալ ծախսերից տարբերվող՝ ընթացիկ ծախսերի ազդեցությունն ավելի արագ և անմիջական է, ինչը պայմանավորված է Հայաստանում սպառման սահմանային հակվածության բարձր մակարդակով:

Տնտեսական աճի խթանման տեսանկյունից նպատակահարմար է կրճատել ոչ արտադրողական ծախսերը՝ միաժամանակ ավելացնելով արտադրողական նշանակություն ունեցող ծախսերի մասնաբաժինը: Սույն գլխում անդրադարձ է կատարվել նաև բյուջետային ծախսերի արդյունավետության բարձրացման հիմնական ուղղություններին և հնարավոր մեխանիզմներին: Այդ ծախսերի արդյունավետությունը ցածր է, ինչը պայմանավորված է ոչ միայն ծախսերի կառուցվածքով, այլև մի շարք այլ գործոններով: Հեղինակը ծախսերի արդյունավետության գնահատման նպատակով մշակել է «բյուջետային ծախսերի արդյունավետության գնահատման համաթիվ»:

Ատենախոսության **եզրակացություններում** ամփոփվել են հետազոտության հիմնական արդյունքները, ինչպես նաև կատարվել են առաջարկություններ՝ ուղղված բյուջետային ծախսային քաղաքականության տնտեսական աճի վրա ազդեցությանը և այդ քաղաքականության բարելավմանը:

ԴԻՏՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

Ներկայացված ատենախոսության վերաբերյալ առկա են նաև որոշակի դիտողություններ, որոնցից հիմնականներն են.

1. Առաջին գիտական նորույթում հեղինակը նշում է, որ ընդհանուր բյուջետային ծախսերի մեջ ընթացիկ ծախսերի ազդեցությունը տնտեսական աճի վրա ավելի մեծ է, քան կապիտալ ծախսերի ազդեցությունը: Հաշվի առնելով տնտեսագիտական դասագրքային ճշմարտությունը, որ կապիտալ ծախսերը տնտեսական պոտենցիալ գեներացնող ծախսեր են՝ այս պնդումն առնվազն խնդրահարույց է: Կապիտալ ծախսերը տնտեսական աճի վրա ազդում են ժամանակային լագով, ինչն ատենախոսը չի դիտարկել և հանգել է սխալ եզրակացության:
2. Ատենախոսության հեղինակը գիտական նորույթի 3-րդ կետում արձանագրում է, որ ՀՀ պաշտպանության ծախսերը դրական ազդեցություն ունեն ներդրումների աճի վրա, մյուս կողմից եզրակացնում է, որ պաշտպանության ոլորտի ծախսերը բացասաբար են ազդում տնտեսական աճի վրա: Տվյալ երկու արդյունքների համադրությունը առաջացնում է տեսական և մեթոդաբանական լրացուցիչ հիմնավորման անհրաժեշտություն: Քեյնսյան մակրոտնտեսական տեսության համաձայն, պետական ծախսերը հանդիսանում են համախառն պահանջարկի և ՀՆԱ-ի ծախսային մեթոդով հաշվարկման հիմնական բաղադրիչներից մեկը: Միաժամանակ, համախառն կուտակումը (ներդրումները) ևս ՀՆԱ-ի առանցքային տարր է: Հետևաբար, եթե պաշտպանության ծախսերի աճը վիճակագրորեն նպաստում է ներդրումների ընդլայնմանը, ապա անհրաժեշտ է բացատրել այն

տնտեսական մեխանիզմը, որի միջոցով ներդրումների վրա արձանագրված դրական ազդեցությունը չի վերածվում տնտեսական աճի վրա դրական կամ առնվազն չեզոք ազդեցության: Պաշտպանության ծախսերի՝ ներդրումների վրա դրական, իսկ տնտեսական աճի վրա բացասական ազդեցության վերաբերյալ եզրակացությունների համաժամանակյա առկայությունը (Եզրակացություններ և առաջարկություններ բաժին, 10-րդ կետ) ներկայիս ձևակերպմամբ լիարժեքորեն հիմնավորված չէ և պահանջում է լրացուցիչ տնտեսական մեկնաբանություն ու տնտեսաչափական հիմնավորում, քանի որ հակառակ դեպքում առաջանում է արդյունքների ներքին տրամաբանական հակասություն:

3. Ատենախոսության 1.2 ենթաբաժինն ընդգրկում է 24 արտասահմանյան ու հայաստանյան ուսումնասիրության ամփոփ ակնարկ, սակայն ծախսերի կառուցվածքի ու ՀՆԱ-ի կապի ուղղությամբ ամենավերջին (2022–2025թթ.) Devarajan-Bird (2018), Afonso-Jalles (2020) ֆունկցիոնալ դասակարգման ազդեցության հետ կապված հիմնարար ուսումնասիրությունները, ինչպես նաև COVID-19-ի հետ կապված հարկաբյուջետային ծախսերի ֆիսկալ բազմարկիչների արդի հետազոտությունները (Ramey 2023, Miyamoto et al. 2024) ներկայացված չեն, ինչի արդյունքում գրականության վերլուծությունն առնվազն ամբողջական չէ:

4. Ատենախոսությունում ձևակերպված $Ei = (O\phi\alpha\sigma\tau/O\alpha\lambda\alpha\lambda\alpha) / (S\phi\alpha\sigma\tau/S\alpha\lambda\alpha\lambda\alpha)$ հարաբերակցությունն ունի կիրառական ուղղվածություն, սակայն առկա են մեթոդաբանական թերություններ.

ա) Եթե ծրագիրն ունի տարաբնույթ ու նշանակալի արդյունքային ցուցանիշներ, անկշիռ թվաբանական միջինը կարող է էապես խեղաթյուրել իրական արդյունավետության պատկերը: Ատենախոսն ինքն անդրադառնում է կշռային ուղղման անհրաժեշտությանը, սակայն կշռի սահմանման կոնկրետ մեթոդ այդպես էլ չի ներկայացնում:

բ) Ատենախոսն ընդունում է, որ « $E \geq 1.5$ » կարող է նշանակել ոչ թե բարձր արդյունավետություն, այլ ոչ իրատեսական ցածր պլան, ինչի դեպքում շեմը ոչ թե «արժանիք», այլ «պլանավորման ձախողում» է արձանագրում:

Ատենախոսը պետք է առավել հանգամանորեն անդրադառնար այս հարցին և հավելյալ հիմնավորումներ ներկայացներ: $Ei \geq 1.5$ «Զգալի բարձր արդյունավետություն» շեմ-ստանդարտը որևէ կերպ հիմնավորված չէ այն իմաստով, թե ինչու է հենց այդ միջակայքից սկսված ցուցանիշը համարվում «Զգալի բարձր արդյունավետություն» շեմ-ստանդարտ:

գ) Վարչական ծրագրերի համար Ei -ի կիրառումն ուղղակիորեն բացառված է (ատենախոսն ինքն անդրադառնում է), սակայն $<<$ բյուջեի ծրագրերի 20–25%-ը հենց վարչական ուղղվածությամբ ծրագրեր են, ինչն Ei -ի «ամբողջական ծածկույթ» ապահովելու ունակությունը կտրուկ կրճատում է և Ei -ի կիրառումը դառնում է անիմաստ:

5. Ատենախոսը 2.3 ենթաբաժնում կիրառում է ինչպես VAR մոդելներ, այնպես էլ OLS ռեգրեսիոն մոդելներ: OLS-ի հիմնական ենթադրություններից կախված արդյունքների գնահատման ժամանակ հայտնի «կեղծ ռեգրեսիայի» (spurious regression) խնդիրն ի հայտ կարող է գալ, երբ $I(1)$ փոփոխականների կոինտեգրացիոն կապը ստուգված չէ: Հեղինակն ատենախոսությունում ներկայացնում է ADF ստացիոնարության թեստի արդյունքները, սակայն Johansen կամ ARDL bounds թեստով երկարաժամկետ կոինտեգրային կապի ստուգումն ամբողջովին բացակայում է, ինչն էական բաց է:

6. 3.1-ում ենթագլխում կառուցված 9 բազմագործոն ռեգրեսիոն մոդելներն, ըստ էության, մեկ-երկու բացատրող փոփոխականով պարզ մոդելներ են, որոնց R^2 -ն (0.63–0.85) ձևավորվելու էր ավելի բարձր, եթե ավելի շատ կոնտրոլ փոփոխականներ ավելացվեին (արտաքին փոխանցումներ, ՕՈՒՆ, դրամ/դոլար փոխարժեք), ապա R^2 -ի արժեքը կնվազեր: Արժե նշել, որ 2.2 ենթագլխում հեղինակն ինքն անդրադառնում է այդ արտաքին գործոններին, սակայն ռեգրեսիաների մեջ դրանց բացառումը հստակ չի հիմնավորվում, ինչը կարող է ծախսերի գործակիցների «անհամաչափ» գնահատման ռիսկ ստեղծել:

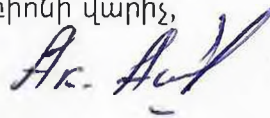
ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Նշված դիտողություններն էապես ազդում են հետազոտության արդյունքների տեսական և կիրառական նշանակության վրա:

Թագուհի Սլավիկի Չափանյանի «Բյուջետային ծախսային քաղաքականության ազդեցությունը ՀՀ տնտեսական աճի վրա» *թեմայով* թեկնածուականատենախոսությունը չի համապատասխանում «Հայաստանի Հանրապետության գիտական աստիճանաշնորհման կանոնակարգի» 7-րդ կետի պահանջներին, հեղինակն արժանի չէ Ը.00.02- «Տնտեսության, նրա ոլորտների տնտեսագիտություն և կառավարում» մասնագիտությամբ տնտեսագիտության թեկնածուի գիտական աստիճանի շնորհմանը:

Ատենախոսությունը քննարկվել է Երևանի պետական համալսարանի տնտեսագիտության և կառավարման ֆակուլտետի «Կառավարման և գործարարության» ամբիոնի 24.06.2026թ. կայացած նիստում (արձանագրություն թիվ 14):

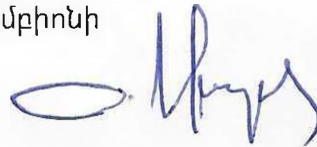
ԵՊՀ տնտեսագիտության և կառավարման ֆակուլտետի
«Կառավարման և գործարարության» ամբիոնի վարիչ,
տ.գ.թ., դոցենտ՝

Ա. Հ. Հակոբջանյան

Գրախոսներ՝

ԵՊՀ տնտեսագիտության և կառավարման ֆակուլտետի
«Կառավարման և գործարարության» ամբիոնի
պրոֆեսոր, տ.գ.դ.՝

Հ. Լ. Սարգսյան

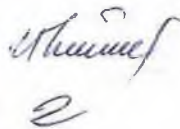
ԵՊՀ տնտեսագիտության և կառավարման ֆակուլտետի
«Կառավարման և գործարարության» ամբիոնի
ասիստենտ, տ.գ.թ.՝

Կ. Հ. Թոմիկյան

Ա.Հ. Հակոբջանյանի, Հ.Լ. Սարգսյանի, Կ.Հ. Թոմիկյանի ստորագրությունները հաստատում են

ԵՊՀ գիտական քարտուղար, ք.գ.թ., դոցենտ՝

Մ. Վ. Հովհաննիսյան

26.06.26

